

* نام کتاب: روش تحقیق عملی (اقدام پژوهی)

* مؤلف / مترجم: یوسف ایرانی و ابوالفضل بختیاری

* ناشر: لوح زرین

* نوبت و محل چاپ: تهران، اول

* سال نشر: ۱۳۸۲

۲- روش تحقیق عملی (اقدام پژوهی)

کتاب روش تحقیق عملی (اقدام پژوهی)، تألیف یوسف نراقی و ابوالفضل بختیاری از جمله کتب روش تحقیق است که می‌تواند در مقطع کاردانی و کارشناسی علوم اجتماعی و تربیتی به عنوان اثری فرعی مورد استفاده قرار گیرد. از جمله کتب مشابه می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- تحقیق عملی ... ارنست تی استرینگر /

سید محمد اعرابی و ...

- راهنمای اقدام پژوهی وجه اله سیف الهی

- راهنمای علمی پژوهش در عمل اقبال قاسمی پویا

- مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم تربیتی علی دلاور

الف) بررسی شکلی

نگارش اثر با توجه به اینکه کتاب حاصل تجارب نویسندگان و برداشت‌های کاربردی آنها تنظیم شده است، روان و رسا است، ولی در برخی موارد، عبارت‌های آرایه شده قابل فهم نیستند؛ مانند: سطر آخر صفحه ۳۲ «تحقیق عبارت است از: تغییر کنترل یا هدایت شده موقعیت نامعین»!! در صفحه ۲۰، به کتابی اشاره شده که نام آن مشخص نیست. در صفحه ۱۳۴، تعریفی که برای «گردآوری» شده مبهم است. در صفحه ۱۳۵ نیز همین مشکل در خصوص تعریف «تفسیر» وجود دارد.

حروف نگاری اثر خوب بوده و از نظر صفحه آرایی، حاشیه کناری صفحات کم است. اثر دارای بیان ضمنی هدف فهرست مطالب، جدول و فهرست منابع است.

ب) بررسی محتوایی

اصطلاح‌ها و مفاهیم دارای تعریف نظری (تئوری‌ها) هستند. این کتاب به علت عدم تسلط بر نظریه‌ها و پارادایم‌های غالب به عنوان زیربنای نظریه‌ها دچار ابهام نظری است، اکثر مفاهیم این اشکال اساسی را دارند؛ مثلاً عمل به معنای کنش است بار معنایی دارد در پارادایم‌های تفسیری و انتقادی و نظریه‌های منبع می‌توان از آنها تعریف کرد. مطالب اثر به صورت ناقص و غیرهدفمند تنظیم شده است. اگرچه در عنوان و فهرست انطباق صوری محتوای اثر وجود دارد ولی به لحاظ محتوایی، دارای اشکالات اساسی است. مطالب سرفصل شورای عالی برنامه ریزی صرفاً براساس رویکرد کمی منظم شده است، زیرا تحقیق عملی در چارچوب رویکرد کیفی تحقیق است و نیازمند یک رویه جدید است.

روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی ۴۹

در هر فصل تکرار مطالب زیاد به چشم می‌خورد؛ در کل فصول نیز، مطالب پراکنده با موضوعات متفاوت ارائه شده است. در این نوشتار نوعی عدم انسجام نظری براساس نبود چارچوب منطقی تحلیل و هدفمندی وجود دارد.

هویت هر روش تحقیق در پرتونظری و پارادایم تکوین می‌یابد. این اثر یا روش تحقیق عملی را از (اقدامی) بسیار سطحی برخورد نموده است. به‌همین دلیل، نمی‌توان از آن به عنوان یک منبع علمی برای آموزش‌های دانشگاهی استفاده کرد. این اثر، اساساً، از ترجمه‌های متفرق و استنباط‌های سازمان نیافته و همچنین از منابع گوناگون مرتبط با روش تحقیق استفاده نموده است، و به علت اینکه بر اساس یک چارچوب مدون و منطقی تنظیم نشده است، در روش تحقیق عملی نمی‌تواند از یک فهم عمیق و سازمان یافته برخوردار باشد.

همچنین این کتاب در تعاریف مفاهیم دچار ابهامات زیادی است. اساساً تحقیق عملی متکی بر پارادایم انتقادی است؛ بنابراین لازم است که این روش با توجه به پیش‌فرض‌های غالب در این پارادایم، ارائه شود تا ابهام نظری آن مرتفع و از اعتبار سازه‌ای لازم برخوردار شود.

نگاه نویسندگان به روش تحقیق عملی از نوع نگاه روش تحقیق کمی است که متأسفانه، اکثر نویسندگان یا مدرسان ما دچار این نوع نگاه هستند و نمی‌توانند روش تحقیق کیفی، با مبنای پارادایمی این روش، را به‌صورت معتبر توضیح دهند.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی